

Tallinna Reaalkool

**Erinevate sugupõlvade mälestused Tallinna
Reaalkoolist**
Uurimistöö

Maarja Lepamets

11.c

Juhendaja: õp. Helen Kaasik

Tallinn, 2009

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Tallinna Reaalkool ja eestlus	6
2. Perekond Rose/Roosve Tallinna Reaalkoolis	8
2.1. Felix Johannes Rose (Reaalkoolis 1909-1915).....	8
2.2. Hardi Erik Roosve (Reaalkoolis 1947-1949).....	9
2.3. Rait Roosve (Reaalkoolis 1973-1976)	10
2.4. Art-Peeter Roosve (Reaalkoolis 2007-...)	14
3. Perekond Joost/Kaasik Tallinna Reaalkoolis	15
3.1. Eino Joost (Reaalkoolis 1944-1948).....	15
3.2. Helen Kaasik (Reaalkoolis 1962-1973)	16
3.3. Daniel (Reaalkoolis 1994-2006) ja Ragnar Kaasik (Reaalkoolis 1996-2008).....	18
4. Perekond Aule/Mikk Tallinna Reaalkoolis	20
4.1. Jaak Mikk (Reaalkoolis 1968-1979).....	20
4.2. Priit Mikk (Reaalkoolis 1992-2004)	22
5. Analüüs	25
Kokkuvõte	27

Kasutatud materjalid	28
Lisa 1 Struktuurintervjuu küsimused	30
Lisa 2 Art-Peeter Roosve e-kiri	32
Lisa 3 Intervjuu Helen Kaasikuga.....	33
Lisa 4 Helisalvestis intervjuudega	34

Sissejuhatus

Tallinna Reaalkool sai alguse aastal 1881 ning nende 127 aasta jooksul on seal õppinud väga palju erineva taustaga inimesi. Alati leidub ka neid, kes ikka ja jälle oma kooli juurde tagasi pöörduvad, seda kas õpetajate või lapsevanematena. Mõndades peredes on aga oma laste Tallinna Reaalkooli (edaspidi: Reaalkooli) õppima panemisest saanud lausa omamoodi traditsioon. Nad on seda teinud juba mitu põlvkonda järjest.

Teemat valides sai otsustavaks soov uurimistöö käigus võimalikult paljude erinevate inimestega suhelda. Sugupuude uurimine võimaldas selle soovi teoks teha. Samuti on huvitav kuulda kümneid aastaid tagasi lõpetanud vilistlaste arvamusi ja meenutusi koolist, mis on nüüd ka minu igapäevane õpikeskkond.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on tuua lugejani erinevate suguvõsade, kus leidub realiste vähemalt kolme põlvkonna hulgas, lood, lähtudes just nimelt nende kooliajast ja kogemustest seoses Reaalkooliga. Kooli ajaloo on küll mitmeid raamatuid (näiteks J. Rimmelgase toimetatud mälestustekogumik „Mehed Vabaduse Puiesteelt“), kuid uuringuid, mis puudutavad Reaalkoolis õppinud perekondi, pole minu teada varem tehtud. Seega võiks uurimistöö teema aktuaalsuse asemel esile tõsta hoopis selle igavikulist väärtust, sest lisaks üldisele Reaalkooli loole sisaldab see ka realistide isiklike mälestusi neile nii oluliseks saanud paigast ja inimestest.

Uurimistöö hüpotees on oletus, et Reaalkoolis mitu põlve käinud perekondade liikmed on oma kooli ja isamaa patrioodid ning keskmisest kõrgema õppeedukusega.

Töö valmimise esimeseks etapiks oli eeluurimise käigus leida sobivad perekonnad ning saada nende kontaktandmed. Seejärel uuriti Reaalkooli üldist ajalugu. Peamise uurimismeetodina kasutati intervjuerimist. Küsitleti perekondade Roosve, Kaasik ja Mikk liikmeid.

Uurimistöö peamiseks allikateks on intervjuud Reaalkooli vilistlaste ja praeguste õpilastega, mis on helifailina salvestatud töö lisadesse. Veel kasutati juba varem vilistlaste poolt kirja pandud mälestusteraamatuid (näiteks „Mehed Vabaduse Puiesteelt“).

Töö koosneb viiest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse Reaalkooli ajalugu üldiselt, eriti Vabadussõjale eelnenud ja sõjaaegset perioodi, ning ajaloolisi põhjuseid, miks Reaalkool tähtsustab isamaalisust. See on koostatud ainuüksi kirjalike materjalide põhjal. Teises, kolmandas ja neljandas peatükis on igäühes üks suguvõsa lugu. Need lood on omakorda jaotatud alapeatükkideks, kus käsitletakse täpsemalt kindla inimese mälestusi. Nimetatud alapeatükid sisaldavad intervjuudest saadud informatsiooni nii refereeritult kui ka tsitaatidena. Viies peatükk on intervjuude analüüs, kus võrreldakse samal ajal elanud vilistlaste endi või nende mälestustest räägitud jutte. Seal on välja toodud sarnasused ja erinevused nooremate ja vanemate põlvkondade suhtumises. Selles osas tehtud üldistused ei laiene nendele, kelle perekondadest minu uurimistöös juttu pole.

Sisulise märkusena toon välja ka selle, et kuigi Reaalkoolil on läbi aegade olnud mitmeid erinevaid nimesid, näiteks Tallinna Peetri Gümnaasium või Tallinna 2. keskkool, siis enda töös kasutan läbivalt nimetust „Reaalkool“, kuna jutt käib ikkagi samast asutusest ja kooli nimi pole uurimistöö kontekstis oluline.

Uurimistöö valmimiseks võlgnen suuresti tänu perekondadele Roosve, Kaasik ja Mikk, kelle liikmed lahkelt mu küsimustele vastama nõustusid. Eraldi tahan tänada enda juhendajat Helen Kaasikut, kes aitas mul intervjuueeritavate kontaktandmeid leida. Viimaks tänan Vanalinna Hariduskolleeegiumi eesti keele õpetajat Krista Nõmmikut, kes töö enne valmis saamist veel üle vaatas ja viimased soovitusid andis.

1. Tallinna Reaalkool ja eestlus

1881. aastal avati saksa õppekeelega Tallinna Peetri Reaalkool. Kaks aastat hiljem sai valmis õppehoone, mis oli esimene just selleks otstarbeks ehitatud maja Tallinnas. Aastatel 1881-1918 oli eestlasi nimetatud koolis vähe, kuid nad suutsid mõjutada oluliselt kooli vaimsust. (Tallinna Reaalkooli kodulehekülg) Nende hinded ja õppimistahe olid kõrgemad kui teistel õpilastel. Ainsaks sakslasest priimuseks oli Alfred Rosenberg, kellest hiljem sai Hitleri lähim kaastööline ja Ida-ala minister. (Petersen 1972: 47)

Üksikud eesti poisid moodustasid Reaalkoolis oma rühma, mis käis koos vahetundidel, et emakeelseid vestlusi pidada. Nad läksid ka tollaegse linnapea Voldemar Lenderi jutule, et eesti keele tunnid õppekavasse tuua. See oli esimest korda ajaloos, kui õpilased endale tunde juurde küsisid. (Ibid.: 45) 1906. aastal viidigi eesti keel Reaalkoolis sisse vabatahtliku õppeainena (Tallinna Reaalkooli kodulehekülg). Õpetajaks sai Aleksander Mohrfeldt, õpilasi oli tema klassis vaid neli (Petersen 1972: 47). Kolm aastat hiljem aga eesti keele tundide andmine lõpetati. Püsima jäid vaid õpilaste loodud salajased organisatsioonid, kus jätkati vestlusi eestlusest ja eesti kultuuriloost. (Tallinna Reaalkooli kodulehekülg)

1917. aastal moodustas kehalise kasvatusõpetaja Anton Õunapuu õpilastest üksuse, millesse kuulus ka 82 realisti. Nad muretsesid endale relvad ning käisid koos Reaalkoolis sõjalist väljaõpet tegemas. Moodustus Õppiva Noorsoo Rood (ÕNR). Just ÕNR kaitses Eesti Panga hoonet, Toompead, Reaalkooli ja Postkontorit 24. veebruaril 1918. aastal enamlaste eest. (Ibid.) Turvati ka iseseisvusmanifesti trükkimist Päevalehe trükikojas. Järgmisel päeval pidas Eesti Ajutine Valitsus oma esimese istungi Peetri Reaalkooli direktori kabinetis. (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002)

Kui Vabadussõda algas, loodi Tallinna Kooliõpilaste Rood pealinna sisemise julgeoleku tagamiseks ja tagavaraväeosadeks rindel. Sõjas langes lisaks Anton

Õunapuule ka neli õpilast: Gunnar Dobka, Eugen Seeberg, Artur Sisask ja Harald Triegel. Nende mälestuseks seisab Reaalkooli hoone kõrval tänaseni veel ainus Vabadussõja monument Tallinnas. (Tallinna Reaalkooli kodulehekülg)

„Koolide õpilased olid kaitsenud verega ja oma eluga Eesti maad ja vabadust. /---/ Langenud õpilaste ja õpetajate mälestuseks püstitati Reaalkooli ette kujur F. Sannamehe kavandatud sümbolne kaunis mälestussammas, mille jalamil alati õitsetid lilled. Nähtamatud käed uuendasid ja tõid lilli ka siis, kui see uute orjastajate sissetungimisel tähendas riskida eluga.“ (Petersen 1972: 48)

20ndate alguses muutus kooli nimi Tallinna Linna Poeglaste Gümnaasiumiks, mis 30ndatel muutus Tallinna Linna Poeglaste I Keskkooliks. Mõni aasta hiljem reformiti ta kaheks kaheastmeliseks haruks. Järgnevate aastate jooksul muutus kooli nimi õige mitu korda kuni 1944. aastal sai selleks järgneva 46 aastaks Tallinna II Keskkool. Tallinna Reaalkooliks muutus nimi ametlikult 1990. aastal. (Tallinna Reaalkooli kodulehekülg)

Viimase nimemuutmisega samal aastal taasavati autahvel, mis nõukogude ajal oli eemaldatud, Vabadussõjas langenud realistide nimedega. 1993. aastal taastati ka Vabadussõjas hukkunute mälestusmärk koolimaja kõrval. (Ibid.)

Reaalkoolil on olnud ka mitmeid direktoreid. Alates 50ndatest on need olnud Aleksei Tsõgankov (1953-1970), Oskar Radik (1970-1976), Hain Hiieaas (1976-1980, 1986-1995), Harri Singi (1980-1986), Mart Kuurme (1995-1998) ja Gunnar Polma (1998-...). (Ibid.)

2. Perekond Rose/Roosve Tallinna Reaalkoolis

Roosve (saksapäraselt Rose) suguvõsa on Reaalkoolis käinud juba alates ajast enne Esimest maailmasõda. Felix Johannes Rose astus sinna aastal 1909 ja lõpetas 1915 täiendusklassi (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002). Kuigi ta ise suri väga noorelt 1933. aastal, kandis Reaali vaimu edasi tema abikaasa ning seal õppis keskkooli aastatel ka nende poeg Hardi Erik Roosve. Temal aga jäi Reaalkool lõpetamata, sest ta lahkus sealt protesti märgiks enne lõpetamist. Oma siiski väga armastatud kooli juurde leidis ta tagasitee mõnevõrra hiljem, kui hakkas seal õpetama bioloogiat. (Roosve, R. 2009b)

Hardi Erik Roosve poeg Rait Roosve õppis Reaalkoolis aastatel 1973-76 (91. lend) (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002). Praegu saavad selles koolis haridust Rait Roosve kaks poega Art-Peeter (128. lend) ja Dan-Erik Roosve (131. lend) (Roosve, R. 2009c).

Lisaks sellele perekonnaliinile on Reaalkoolis käinud samast suguvõsast ka Valter Nüchtern (53. lend), kes on praeguseks selle vereliini kõige vanem elav realist (Roosve, R. 2009b). Ta lõpetas 1938. aastal Tallinna II progümnaasiumi. 1940. aastal lõpetas peale kuut aastat õpinguid Hardi Eriku onupoeg Hans Rose. (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002)

2.1. Felix Johannes Rose (Reaalkoolis 1909-1915)

Felix Johannes Rose astus Tallinna Peetri Reaalkooli, mis oli Reaalkooli tolelaegne nimetus, pandud Peeter I järgi, 1909 aastal. Juba tsaariajal oli sinna sissesaamine väga raske, kuid kooli lõputunnistus võimaldas hiljem tööjõuturul edukalt edasi liikuda. Realistid olid väga oodatud erinevatele avaliku sektorite elualadele nagu pangandus ja ärimus. Pärast lõpetamist ootasid ees sellised töökohad ja võimalused, et pea kõik

vilistlased võisid lugeda ennast majanduslikus mõttes keskklassi kuuluvaks. (Roosve, R. 2009b)

Õppimine oli raske ja koolipäevad olid pikad. Samuti oli tavapäraseks rutiinseks tegevuseks keskööni kodus järgmise päeva tundideks ettevalmistamine, sest viimast kästi teha väga palju. Sestap ei arvanud F. Rose ema Reaalkoolist just hästi, kuna pidev raske vaimne töö võis kahjustada tema poja tervist. (Ibid.)

Kui Felix Rose Peetri Reaalkooli 1915. aastal lõpetas, tahtis ta astuda Riia polütehnikumi, et õppida mehaanika inseneriks. See kõrgkool oli kuulus raskete suuliste sisseastumiskatsete poolest. Vastata tuli tohutult suurele hulgale küsimustele matemaatika ja füüsika teemadel. Legendi kohaselt saabus F. Rose katsetele enda lõputunnistusega ja nii kui Riia professorid seda nägid, teatasid nad: „Aa, Tallinna Peetri Reaalkool, sul on viis käes, sa oled vaba.“ (Ibid.)

See aga polnud Reaalkooli suurim fenomen. Kui Felix Rose 1933. aastal noorelt suri, võtsid ta klassivennad, kes suures enamuses oli küllaltki jõukad inimesed, enda kohustuseks kadunukese perekonda aidata nii vaimselt kui ka materiaalselt. Abi võisid osutada isegi need, kes kooliajal F. Rosega üldse läbi ei käinud. Juba sel ajal hoiti au sees deviisi „Üks kõikide, kõik ühe eest“. (Ibid.)

2.2. Hardi Erik Roosve (Reaalkoolis 1947-1949)

Reaalkool oli Hardi Erik Roosve sõnul tol ajal väga prestiižikas. Poisid ise olid kõik sellest teadlikud ning tundsid uhkust oma erilise sotsiaalse staatuse üle. Keskkooli ajast hakkasid nad koolis käima kaabudega. Taoline suhtumine on selles lennus püsinud siiani, sest enamik neist on siiani kindlad, et nad õppisid Eesti parimas koolis. Ainus asi, mis neile ei meeldinud, oli tolleaegne poliitiline taak, mis muutis selle ajaperioodi väga keeruliseks. (Ibid.)

Kui Hardi Erik Roosve 1947. aastal Reaalkooli astus, oli tema lennus kolm paralleelklassi. Kooli lõpuks jäi õpilasi alles vaid kahe klassi jagu. Mitmeid saadeti Siberisse. Samuti läks liikvele jutt, et nõukogude ohvitseri ja ohvitseri kursandi

perekondasid ei puudutata. Seega ohverdasid mitmed poisid kümnendas klassis enda haridustee ja läksid Venemaale sõjakoolidesse. (Roosve, R. 2009b)

Reaalkool oli juba tol ajal väga mitmekülgne. Tegeleti aktiivselt spordi ja muusikaga. Ka Hardi Erik Roosve võttis mõlemast osa. Ta mängis Reaalkooli hokimeeskonnas ja tegeles kiiruisutamise. Samas pani kool kokku enda meeskoori, mida vahepeal dirigeeris ka Gustav Ernesaks. Hardi Roosve lend moodustas ka oma topeltkvarteti. (Ibid.)

Hardi Erik Roosvel jäi aga Reaalkool lõpetamata. 1948. aastal võeti maha ja hävitati Vabadussõja monument ning järgmisel aastal tagandati ametist kõigi poolt lugupeetud direktor Albert Kiitam. Asemele tuli naisdirektor Emilie Pertels, kes ei osanud õieti eesti keeltki. See sai poiste jaoks viimaseks piisaks karikasse ning nad otsustasid protesti märgiks kooli pooleli jätta. Mõne aja pärast protestimeelsus siiski lahtus tänu lapsevanemate sekkumisele. Koolist lahkus vaid väike grupp poisse, kes endale kindlaks jäid, Hardi Erik Roosve nende seas. (Ibid.)

Keskkooli lõputunnistuse sai Hardi Erik Roosve kätte õhtukoolist, kuhu kõik lahkunud poisid läksid. Hiljem pöördus ta oma kooli tagasi õpetajana. Ta andis seal bioloogia tunde vähemalt viisteist aastat. Klassivendadega läviti peale kooli aktiivselt edasi. Sarnaselt eelmisele põlvkonnale kehtis ka nende puhul kirjutamata reegel, et, olenemata suhtlemise aktiivsusest kooli ajal, kui keegi vajab abi, siis, kes sai, see aitas. Ühegi kokkusaamise jututeemadest ei puudunud Reaalkool ja kõik need mehed olid väga pühendunud kooli patrioodid. (Ibid.)

2.3. Rait Roosve (Reaalkoolis 1973-1976)

Põhikoolis käis Rait Roosve Nõmme kaheksaklassilises koolis, Reaalkooli astus ta alles keskkooli. Endal tal eriti sõnaõigust oma kooli valikul polnud. Tekitati olukord, kus teisi õppeasutusi ei kaalutudki. Oluliseks sai ka see, et tema isa töötas seal samal ajal bioloogiaõpetajana ning viimane oli suur Reaalkooli austaja. (Roosve, R. 2009a)

„See oli niisugune kindlustunnet sisendav kool. Muidugi ta oli raske, eriti esimene aasta, aga lisaks sellele /---/ oli ta ka väga /---/ täiskasvanulik, eriti õpetajate suhtumise

poolest. Ja kui võrrelda teiste koolidega, oli ta kindlasti range korruga, aga, mis oli väga huvitav, ta oli samas ka väga demokraatlik kool. Et olid nõuded, aga kui need nõuded olid täidetud, siis tegelikult koolis valitses tolle aja kohta väga suur demokraatia.“ (Roosve, R. 2009a)

Teisalt räägiti õpilastele pidevalt Reaalkooli suurusest. Kooli fenomeni ja selle traditsioone tähtsustati üle ning see muutus mingil hetkel veidi tüütavaks. Liiga palju loeti moraali ja jutustati Reaalkooli ajaloost. Teiseks kinnisideeks oli koolile sport. Loodi klassid, mille õpilased olid üle linna kokku kutsutud parimad noorsportlased, kuid nad erinesid iseloomude poolest väga teistest realistidest ning ei kandnud edasi Reaalkooli vaimu. (Ibid.)

Mis veel ei meeldinud oli see, et tol ajal tundus Reaalkool olevat kergelt väikekodanlik. See tähendab, et ta õpetas realistile, kuidas kena ja austusväärne välja näha ning kuidas ülikonda ja lipsu kanda, kuid see sama realist võis oma kaasvestleja silmadest lihtsalt üle vaadata. Taoline arvamine põhjustas R. Roosvel palju vaidlusi oma isaga, kes Reaalkoolist vaid kõige paremat rääkis. Nüüdseks aga on R. Roosve oma isaga ühel nõul. (Ibid.)

Reaalkool üritas ka kõigile õpilastele leida ala, milles nad võiksid head olla. Põhjuseks oli ehk tahe luua imidžit, et selles koolis on kõik eriliselt andekad. Taoline käitumine aga ei mõjunud kõigile õpilastel positiivselt. (Ibid.)

Kooli üheks suurimaks väärtuseks olid kindlasti õpetajad, kellest nii mõnigi oli väga märkimisväärne. Rait Roosve klassijuhataja oli keemiaõpetaja Anu Ermann, kes oli ääretult hea suhtleja. Veel olid meeldejäädavad füüsikaõpetaja Hain Hiieaas, matemaatikaõpetaja Kalju Kallaste, matemaatikaõpetaja Õie Tümanuk ja noor ajalooõpetaja Harri Roots, kes oli just ülikoolist tulnud ning kellel olid väga omapärased õpetamissüsteemid. Näiteks Esimest maailmasõda õpetades käskis ta kõigil õpilastel vahva sõduri Šveiki lood läbi lugeda ja selle kohta kirjandeid ja retsensioone kirjutada. Eesti keele õpetaja Maia Väkrum käis tunde andmas Tallinna Pedagoogilisest Instituudist. Iga suvi tegi ta oma vabast ajast õpilastele etteütlosti ja õigekirjutunde. Kõige rangem oli vene keele õpetaja Tamara Laas, kelle tundideks pidid õpilased kuni kümneid lehekülgi võõrkeelseid proosatekste pähe õppima. Muudel juhtudel ta aga

koduseid ülesandeid ei andnud, vaid kogu tunnis läbivõetud materjal koos ülesannetega tuli järgmiseks korraks selgeks saada. Tänu sellele said kõik vene keele selgeks. (Roosve, R. 2009a)

Reaalkooli õpetajad oli väga professionaalsed ning kuigi kõigiga head klappi ei tekkinud, ei saanud mitte ühegi kohta öelda, et ta oleks olnud enda valdkonnas saamatu või ebapädev. Ka läbisaamine õpetajatega oli vaatamata nooruse protestivaimule hea. Välja astuti vaid liiga rangete reeglite vastu. (Ibid.)

Rait Roosve oli õppeedukuselt keskmine. Tihti ta paremale hindele kui neli ei püüelnudki. Kõige raskemad olid tema jaoks keeled, kuid needki paranesid lõpuklassides. Lemmikaineteks olid vaieldamatult füüsika ja ajalugu, mõlemad tänu erakordsetele õpetajatele. (Ibid.)

R. Roosve õppis C klassis, mis oli komplekteeritud parimatest õpilastest. Poistel oli lisaerialaks elektroonika, tüdrukutel õmblemine. Omavaheline läbisaamine oli positiivne, kuigi kaks kolmandikku õpilastest olid väljastpoolt Reaalkooli gümnaasiumisse tulnud. Kõik olid üksteisega arvestavad ja täiskasvanulikud. Klassis puudus õpilastest moodustunud eliitühm. (Ibid.)

Vahetundides jalutamise nõuet ei olnud, põhiliselt õpiti või kirjutati teiste pealt koduseid ülesandeid maha. Soojadel aastaegadel võis väljas kohvikutes käia. Just oli tekkinud kabinetsüsteem ja seega pidi tundide vaheaegadel liikuma uude klassiruumi. (Ibid.)

Rait Roosve üks elu toredamaid perioode oli tema viimane kooliaasta. „Esimest korda ma sain elus aru, mida tähendab süstemaatiline töö tegemine, et kui sa tõepoolest oled uskunud ema ja isa ja õpetajaid ja oledki viitsinud /---/tööd teha, siis tulevadki tulemused. /---/ Lõpueksamid õnnestusid mul väga hästi. See on mul meelde jäänud, et mul oli tõesti hea meel, et see kõik nii töötas, nagu räägiti.“ (Ibid.)

Lisaks oli viimaseks aastaks nende klass täiesti üheks saanud. Koosviibimisi peeti tihedamalt kui enne, samuti tekkisid klassisisiselt mitmed paarid. Ebatavalised muutused suhtumises olid näiteks need, et abituriumi poistel lubati tualettides

suitsetada ning õpetajad hakkasid neisse suhtuma kui veel võrdsematesse. Vahel istuti isegi kohvikus samade laudade taga. (Roosve, R. 2009a)

70ndatel olid väga keerulised ajad, sest kõik mäletasid 60ndatel olnud sula. Järjest enam hakati välja mõtlema erinevaid piiranguid. Näiteks ei tohtinud poistel olla pikki juukseid või habet, tüdrukud pidi kandma juukseid patsis ning meikida ei lubatud. Sellegipoolest ei olnud Reaalkoolis punase mõtlemisega õpetajaid ning, vaatamata soovile väljaspoole võimalikult hea paista, levis koolis sees kõiksuguseid eestimeelseid jutte, legende ja pärimusi. Samuti kutsuti siseringkondades kooli ka siis Reaalkooliks. Õpilased keeldusid komsomolitööst ja avalikest taidlusüritustest osavõtmisest. See kõik viitas koolis levivale isamaalisusele ning enamik õpilastest said samuti patrioodid. (Ibid.)

Üritati teha ka R-tähega sõrmuseid. Selleks kogusid vanemate klasside õpilased raha. See info aga jõudis ka õpetajateni ning taoline tegevus keelati ära ning Rait Roosve klassile jäid vaid 2. keskkooli sümboliga sõrmused. R. Roosve ise aga kandis vahepeal ka enda isa sõrmust ning seda käsitleti koolis kui poliitilist provokatsiooni ning ta pidi jagama mitmeid seletusi. (Ibid.)

Lõpumärgid olid samuti 2. keskkooli tähistega. Tol ajal lubati neid kanda igapäevaselt ning seda mitmed realistid ka tegid, eriti kõrgkoolis käies. Seetõttu eristusid nad teistest hõlpsasti ning teenisid ära ka mõningaid kriitilisi pilke. Ka nad ise võisid pidada end aeg-ajalt teistest paremateks. (Ibid.)

Ellu andis Reaalkool lisaks suurele teadmistepagasile kaasa ka laia silmaringi. Kõige olulisem oligi mitte niivõrd haridus kui haritus. Veel andis ta oskuse teha süstemaatilist tööd, mis viib sihile. Ka olid realistid oma olemuselt sotsiaalses mõttes palju küpsemad ja eneseteadlikumad. Näiteks said nad koolist autojuhiloa ning mitmetel kordadel andsid isad enda autod poegade kasutusse. Teistele ülikoolikaaslastele aga sellist au eriti ei osutatud, sest suhtumine oli pigem selline, et kes lapsele ikka autot laenab. (Ibid.)

Rait Roosve läks õppima Tartu Ülikooli geograafiat. Tema seotus oma kooliga polnud aga kadunud. Mõne kuu vältel oma elus pidi ta aeg-ajalt oma kursusekaaslast asendama, kes oli Reaalkoolis geograafiaõpetaja. See kogemus andis talle võimaluse uuesti aduda,

et Reaali vaim oli siiski püsima jäänud, vaatamata erinevatele kummalistele reeglitele, spordiklassidele ja muule. (Roosve, R. 2009a)

Ka oma klassikaaslastega suhtleb ta siiaani aktiivselt. (Roosve, R. 2009b)

„Meie elust kolm aastat me oleme koos õppinud /---/ ja nüüd umbes kolmkümmend aastat /---/, nagu meil oleks midagi viga, me jätkuvalt tähistame seda kolme aastat.“ (Ibid.)

2.4. Art-Peeter Roosve (Reaalkoolis 2007-...)

Kui Art-Peeter Roosve kooli hakkas astuma, sai ta küll Reaalkooli sisse, kuid ta pandi hoopis Viimsi keskkooli, sest see asus kodule lähemal. Reaalkooli tuli ta seitsmendasse klassi. (Roosve, R. 2009c)

Seoses koolivahetusega on tulnud õppimisharjumusi kõvasti muuta, sest Reaalkool on võrreldes eelmise õppeasutusega palju raskem ja nõudlikum. Samas aga tekitab see kool rohkem kindlustunnet ning tundub, et kõigil on olemas mingisugune siht. (Lisa 2)

Reaalkooli õpetajad on väga inimlikud ning kuigi nende hindamisskaalad võivad olla ranged, siis õppesüsteemid pole masinlikud, vaid pigem arvestavad. Tähtis on ka see, et nad on oma ala professionaalid. Nii õpilased kui ka õpetajad tunduvad olevat kahe jalaga maa peal. (Ibid.)

Patriotlikkus on Reaalkooli üks parimaid omadusi. „Ei saa öelda, et olen selline aktiivne patrioot ja seda väga välja näitan, aga toetan Eesti patriotismi alati.“ (Ibid.)

Õppeedukuselt on Art-Peeter Roosve keskmine, kuid pidevalt on toimunud mingisugune arenemine paremuse suunas. (Roosve, R. 2009c)

3. Perekond Joost/Kaasik Tallinna Reaalkoolis

Eino Joost (63. lend) astus Reaalkooli 1944. ja lõpetas selle 1948. aastal kuldmedaliga. Samas koolis käisid ka mõlemad tema tütre Helen ja Maire. Nemad olid vastavalt 88. ja 90. lend. (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002)

Reaalkooli on lõpetanud ka Helen Kaasiku (neiupõlvenimega Joost) kaks poega Daniel Kaasik (121. lend) ja Ragnar Kaasik (123. lend).

Lisaks sellele perekonnaliinile on Reaalkoolis käinud Eino Joosti tädipoeg Hillar Stamm, kes lõpetas 1950. aastal. (Kaasik, H. 2009a)

3.1. Eino Joost (Reaalkoolis 1944-1948)

Eino Joost astus Reaalkooli 9. klassi ja käis seal keskkooli lõpuni. Tulnud oli ta Tallinna 7. keskkoolist ja pärast seda oli tal aasta sõja tõttu vahele jäänud. Reaalkool aga püsis vaatamata saabunud nõukogude ajale kõige inimlikkuse ja siiruse eest seisjana. Kõige rohkem meeldis Eino Joostile kooli juures õpetajate mõistev suhtumine õpilastesse. Vajadusel astusid nad ka viimaste kaitseks välja, näiteks kui poisid korraldasid rahutusi seoses Vabadussõja monumendi teisaldamisega. Nad olid kõik ka väga eestimeelsed. Seega püsis kooli siseõhkkonnas suur eestiaja vaim. (Kaasik, H. 2009a)

Õppeedukuselt oli Eino Joost väga silmapaistev. Tema lemmikaine oli vaieldamatult matemaatika ning selle õpetaja Eduard Nipman oli ta lemmikõpetajaks. Viimase õpetamistase oli olnud nii kõrge, et isegi kolmelised võisid kõrgkoolis ideaalselt hakkama saada. Veel meeldis Eino Joostile kirjandus, kõige raskem oli vene keel. (Ibid.)

Õppetöö kõrvalt tegeles Eino Joost võrkpalliga, kuid kooli koondisesse, mis oli väga tugev, ta ei pääsenud. Reaalkoolil oli ka väga kõrgetasemeline korvpallikoondis. Eino Joost tegeles ka male ja sportliku bridžiga. (Ibid.)

Kui Eino Joost Reaalkooli lõpetas, läks ta edasi õppima Tallinna Polütehnilisse Instituuti energeetikat, sest seal oli võimalik saada kõige suuremat stipendiumit. Temast sai insener. Reaalkoolist rääkis ta oma edaspidises elus väga palju, eriti inimestest, kellega ta seal koos käis. Oma klassivendadega suhtles ta pärast terve elu. (Kaasik, H. 2009a)

Eino Joosti isa oli sõjaväelane ning nõukogude okupatsiooni alguses saadeti ta Siberisse. Samuti oli maha lastud E. Joosti abikaasa isa. See tagas fakti, et mõlemad olid suured isamaa patrioodid ning kandsid eestlust alati enda südames. (Ibid.)

3.2. Helen Kaasik (Reaalkoolis 1962-1973)

„Mul on tegelikult see meeles, kui isa võttis /---/ käest kinni ja viis mind Reaalkooli, et astuda sisse esimesse klassi 1962. aastal. /---/ Siis oli nii, et suvel direktor oli tööl ja võis minna tööpäevadel. Isaga koos läksin sinna ja direktor isiklikult kabinetis küsis küsimusi /---/ matemaatika ülesannete kohta näiteks. /---/ Ma mäletan siamaani, kuidas direktor küsis niisuguseid lihtsaid matemaatikatehteid, aga minu isa siis nalja pärast küsis sinna juurde, et need on ju nii lihtsad küsimused, et küsige hoopis, palju näiteks on kolmest lahutada viis või midagi sellist, ja siis muidugi mina olin natuke solvunud, sest ma tegelikult ju ei osanud seda. /---/ Nad direktoriga siis veel omavahel rääkisid ja sellega siis oligi minu edasi õppimine otsustatud.“ (Ibid.)

Eino Joosti jaoks oli Reaalkool tema tütardele ainus valik. Kuigi elurajooni poolest oleksid nad pidanud hoopis mujale minema, oli E. Joost ilmselt juba varem otsustanud tollaegse direktori Tsõgankoviga rääkida, et Helen ja Maire saaksid õppida tema enda endises koolis. Ka kodus rääkis ta palju Reaalkoolist. (Ibid.)

Üks meeldejäävamaid õpetajaid Helen Kaasikul oligi tema klassijuhataja esimesel neljal kooliaastal, kelleks oli Selma Varju. Õppinud oli ta süvitsi just matemaatikat ning talle meeldis juba väga noorte õpilastega seda ainet arutada. Hilisemateks lemmikuteks olid eesti keele õpetaja Eva Paal, matemaatikaõpetaja Milvi Lamberg ja põhikooli klassijuhataja ja ajalooõpetaja Helve Maas. Reaalkooli juures kõige parem oligi õpetajate inimlik suhtumine ja nende tahe õpilastest aru saada. Tähtis oli ka see, et õpetajad kunagi ei rääkinud edasi õpilaste jutte, mida tol perioodil avalikult rääkida ei

tohtinud, kuid mida siin-seal ikka levis. Vajadusel astusid nad noorte kaitseks lausa välja. Eriti võis seda märgata direktor Tsõgankovi puhul, kes alatasa pidi pahandama õpilaste peale, kes vabadusmonumendi endise asukoha juures mütsi peast võtsid või enda sõrmustele R-tähte tekitada üritasid. (Kaasik, H. 2009b)

Erinevalt Eino Joosti kooliajast oli 60ndateks-70ndateks kooli juhtkonda jõudnud ka teistsuguse mõtlemisega inimesi, kes kindlasti polnud väga patriootlikud. Õpilased aimasid ja õpetajad teadsid nende olemasolust, kuid oldi harjutud kõigest mitte kõva häälega rääkima. Õpetajate omavaheline suhtlemine oli koondunud gruppideks, mille siseselt teatud teemasid arutati. Tänu sellele oli Reaalkoolis ehk rohkem eestimeelsust kui mõnedes Tallinna koolides. (Ibid.)

Sõna „Reaalkool“ ega midagi sellega seonduvat mainida ei tohtinud. Ainus viis, kuidas kool sai rohkem rõhku panna matemaatikale ja teadustele, oli elektroonikaharu loomine keskkooli osasse. Sellegipoolest oli Reaalkoolil maine, mida kõrgkoolid hindasid. Oli selge, et sellest koolist tulevad inimesed, kes materjali valdavad. See aga ei tähendanud, et õpilastel pidid head tulemused olema just reaalainetes. (Ibid.)

Vahetundides pidi jalutama. Tehti korruste peal ringe. See oli hea aeg ja võimalus suhtlemiseks. Söögivahtetunnis tormasid kõik esimesele korrusele, kus tuli sööklasabas seista. Kõrval oli puhvet. Seitsmekümnendate alguses tuli kooli ka kabinetüsteem. Varem oli kõigil oma koduklass, kuid siis hakkasid erinevad tunnid toimuma eri ruumides. (Ibid.)

Õppeedukuselt oli Helen Kaasik tugevamate hulgas. Ta oleks lõpetanud hõbemedaliga, kuid sel ajal seda üldse välja ei antud. (Ibid.)

Reaalkoolile oli omane suur kooli patriotism. See tulenes väga vanadest traditsioonidest, mida ikka edasi olulisteks peeti. Vilistlased kohtusid õpetajatega ning meenutati vanemaid aegu ja üritusi. Need inimesed hoidsidki üleval patriotismi ja kandsid seda edasi noorematele põlvedele. Eriti aga võis seda näha spordivõistlustel:

„See, et me käisime spordivõistlustel /---/ hoidis, meie ütlesime siis, II keskkooli vaimu, aga /---/ kokkuvõttes see ju oligi siis Reaali vaim. /---/ Seal oli võimalik karjuda ja elada kaasa oma koolile. /---/ Me karjusime koguaeg „Teine-Teine!“ Ma tean, et meil terve

kool käis kogu aeg kaasas. /---/ Komsomoli staadionil, nüüd on see Kalevi staadion, /---/ seal oli nii, et minu arvates oli pool tribüüni täis ainult meie kooli /---/. Tähendab, teisi koole tavaliselt ei kostnudki välja ja vot see näitas juba ka seda meie patriotismi.“ (Kaasik, H. 2009b)

Spordi osa oli Reaalkoolis üldiselt ka sel ajal väga suur. Helen Kaasik ise tegeles kergejõustikuga. Veel oli koolil erinevaid pallimängude meeskondi. (Ibid.)

Isamaa patriootlikkus jõudis Helen Kaasikuni rohkem perekonna kaudu. Sellegipoolest oli võimalik, et klassisiseselt toimusid erinevad arutelud, mis olid meelestatud NSV Liidu vastu. Eriti tuli see teemaks, kui poisse hakati sõjaväkke kutsuma. Öeldi, et NSV Liidu eest ei läheks mingi hinna eest sõtta, kui saaks, aga Eesti eest läheks küll. (Ibid.)

Edasi läks Helen Kaasik õppima Tallinna Pedagoogilisse Instituuti matemaatikat ja peale viit aastat ülikooli pöördus tagasi Reaalkooli õpetajana (Ibid.). Praeguseks on ta seal töötanud 30 aastat. Reaalkoolis peituv vaimsus on aga endiselt alles, seda ka peale suurt remonti. Õpetajad on endiselt väga inimlikud ja õpilased toredad. Paremaks on muutunud reaalinete tase. (Lisa 3)

3.3. Daniel (Reaalkoolis 1994-2006) ja Ragnar Kaasik (Reaalkoolis 1996-2008)

Daniel ja Ragnar Kaasikule oli Reaalkool põhimõtteliselt vanemate ainus valik, kuhu lapsi panna. Seda põhiliselt just seepärast, et eelnevates põlvkondades oli mitmeid realiste. (Ibid.) Kooli suurimaks fenomeniks oli jätkuvalt väga meeldivad õpetajad (Kaasik, D. 2009). Teistest koolidest eristas teda otsene seotus Eesti Vabariigi sünniga ja oma olulise suunitlusega patriotismile. Kõiksugused traditsioonid hoidsid elus õiget Reaalivaimu. Negatiivne võis olla see, et koolis valitses küllaltki suur formaalsus ja rangus, mida oli noortel aeg-ajalt raske taluda. (Kaasik, R. 2009)

Õpetajate juures sai eelkõige hinnata isiksust, eriti hästi mõjusid klassile meesõpetajad. Samas leidis ka eredaid naisõpetajaid, näiteks ajalooõpetaja Heli Ahuna ja kunstiajalooõpetaja Tairi Tamme-Amjärv. Üheks silmapaistvamaks oli füüsikaõpetaja Jaak Saukas, kelle tunnid olid alati sisukad. Samal ajal võis ta korraldada midagi

ootamatut, näiteks võtta tunnis Newtoni ees mütsi maha sellega talle kui suurele füüsikule austust avaldades. Jaak Saukas oli ehtne näide sellele, et Reaalkoolis rumalust ei sallitud. (Kaasik, D. 2009) Veel jäi väga hästi meelde vene keele õpetaja Oleg Kravtšenko, kelle fenomen oli tõepoolest läbi lendude koolis tuntud eelkõige tema võime tõttu asi selgeks teha ning samal ajal klassi naerma ajada (Kaasik, R. 2009).

Reaalkool andis eluks kaasa väga suure eelise sellega, et ta õpetas tõsiselt töötama. Tänu üldisele kõrgele tasemele omandati lisaks suurtele teadmistele ka oskus konkureerida ja võistelda, mis hilisemas elus väga vajalikuks võib osutuda, näiteks tööturul. Ülikoolis on realistidel vähemalt alguses osadel erialadel mõneti kergem. Häirivaks aspektiks on saanud Reaalkoolile eliitkooli nime külgepookimine. See on toimunud just viimastel aastatel. (Kaasik, D. 2009)

Reaalkooli gümnaasiumisse astudes muutusid oluliselt klassikomplektid. Enamik uutest klassikaaslastest erinesid tunduvalt vanadest. Suhtlemises tekkisid grupid. Nende gruppide siseselt toimub aktiivsem suhtlemine siamaani. (Ibid.)

Isamaa patriotism oli väga teretulnud nähtus Reaalkoolis. Sellegipoolest, isiklikus elus on noortel nüüd eestimeelsus pigem midagi, millest mõeldakse kui ääretult positiivsest asjast, kuid mille väljanäitamisega ehk nii palju ei tegeleta. (Kaasik, R. 2009)

Daniel Kaasik lõpetas Reaalkooli hõbemedaliga. Tema vend oli põhikoolis väga hea ja hiljem keskmise õppeedukusega. (Lisa 3)

4. Perekond Aule/Mikk Tallinna Reaalkoolis

Ilmar Aule õppis Reaalkoolis aastatel 1919-1925 (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002). Tema kooliajast aga pole midagi rohkem teada. Pärast lõpetamist läks ta Tartu Ülikooli majandusteaduskonda. Ta töötas mitmetes ettevõtetes ning elas suure osa oma elust välisriikides. Ta suri 1979. aastal Stockholmis. (Korporatsioon Vironia 1900-2000 kodulehekülge)

Kolm venda, Jaak, Mart ja Rein Mikk, on Ilmar Aule tütrepojad. Kaks esimest lõpetasid Reaalkooli vastavalt aastatel 1979 ja 1982 (Tallinna Reaalkool 1881-2001 vilistlased: 2002). Rein Mikk käis selles koolis kaheksa esimest klassi aastatel 1980-1989. Kõik Jaak Miku lapsed on samuti Reaalkoolis käinud. Poeg Karl Mikk astus sinna aastal 1990 ja lahkus sealt pärast kaheksat aastat õpinguid, Priit Mikk käis Reaalkoolis 12 aastat (1992-2004) ja tütar Maret Mikk õppis seal kuni põhikooli lõpuni aastatel 1998-2007.

4.1. Jaak Mikk (Reaalkoolis 1968-1979)

Elukoha järgi oleks Jaak Mikk pidanud minema hoopis teise kooli, kuid kuna tema emaisa oli juba Reaalkoolis õppinud, siis tänu emaema, kellele samuti kool väga sümpatiseeris, soojale soovitusel pandigi lapsed Reaalkooli. Olulist rolli mängis ka see, et Jaak Miku isa töötas Estonia teatris ja nii asus kool tema töökohale väga lähedal. (Mikk, J., Mikk, P. 2009)

Kõige imetlusväärsemad Reaalkooli juures olid kahtlemata inimesed. Koolimajas valitses täielik ühtekuuluvustunne. Jaak Miku klassi omavaheline läbisaamine oli selle kohta heaks näiteks, sest keskkooli ajal korraldati igal nädalal pea neljal õhtul erinevaid klassisiseseid üritusi või pidusid kellegi kodus. Aktiivne läbikäimine enamusega klassist kestab siiamaani, kuigi mitte enam igapäevaselt. (Ibid.)

Teistest koolidest eristasid Realkooli rohked traditsioonid, näiteks vilistlastepäevad. Veel oli oluline rõhk pandud spordile. Selleks puhuks olid loodud 70-ndatel aastatel ujumisklassid. (Mikk, J., Mikk, P. 2009)

Lemmikõpetajaks oli kirjandusõpetaja Astrid Palberg, kuna ta sundis tundides raamatute üle arutama ja neid analüüsima. Kirjandusest kujunes ka Jaak Miku lemmikõppeaine. Eredalt meelde jäänud õpetajaid oli aga ka teisi. Näiteks matemaatikaõpetaja Õie Tümanuk jäi meelde tohutu rangusega ning sellega, kuidas ta suutis 120 õpilasest 110 halbade hinnete pärast õhtustele järelevastamistele kutsuda. Tema fenomen aga on õpilasteni jõudnud alles pärast kooli lõppu, sest tol ajal tundus ta liiga karm. Teiseks sarnaseks oli bioloogiaõpetaja Tiit Laasberg, kes on meelde jäänud eriliste filosoofiliste mõttekäikude pärast. Kolmandaks väga hästi meenuvaks õpetajaks oli inglise keele õpetaja Elvi Keinast. (Ibid.)

Õppeedukuselt oli Jaak Mikk keskmine. Tema nõrgim külg oli matemaatika. (Ibid.)

Vahetundides pidi jalutama. Võis ka õues jalgpalli või keksu mängida. Suitsumehed suitsetasid kas Keskraamatukogu taga või poiste tualettruumides. Söökla asus esimesel korrusel. Selleks, et toitu kätte saada, pidi esitama talongi. Tol ajal pidi ka laupäeviti koolis käima ning sellel päeval anti sööklas alati makarone riivitud juustu ja teega. (Ibid.)

Realkool ei olnud kunagi ainult õppimisele suunitletud. Näiteks lavastati aastatel 1978-1979 kaks inglisekeelset muusikali: „My Fair Lady“ ja „Mary Poppins“. Nendes astusid üles gümnaasiumiastme õpilased, orkester oli moodustatud Georg Otsa nimelises muusikakoolis õppivatest õpilastest. „Mary Poppinsi“ lavastas Neeme Kuningas, kes oli just lõpetanud Eesti Muusikaakadeemia. Mõlemad etendused olid tõlgitud eesti keelest tagasi inglise keelde, sest kuskilt ei leitud originaaltekste. (Ibid.)

Realkooli suurimaks patriootlikkuse näitajaks on kindlasti vilistlastepäev. Samuti kõik need traditsioonid, mis on läbi aegade püsinud nagu sõrmustepidu ja sajapäevaball. Erinevalt tänapäevast peeti naiste- ja meestepäeva. Nende raames tehti üksteisele kingitusi. Näiteks said poisid endale tikandiga põlle ja vannimütsi, tüdrukud lilli ja samuti igasugust lollust. Veel käidi maiparaadil ja oktoobrirevolutsiooni paraadil, kus

õpilased aeti pidulikule rongkäigule. Kooli nendel päevadel ei toimunud. (Mikk, J., Mikk, P. 2009)

Julgemad õpilased kandsid ka R-tähega sõrmust, kuid seda ainult plaat peopesa poole. Isamaa patriotismile viitas tol ajal see, et igal aastal 24. veebruaril oli vaatamata miilitsa järelevalvele Reaali Poisi koha peale lilli ja küünlaid toodud. (Ibid.)

70ndate lõpus oli Eestis alanud suur venestamine. Keskkooli osas kasvas vene keele tundide arv ja igal aastal pidid õpilased tegema selles aines eksami. Lõpukirjandis oli heaks tooniks see, kui tsiteeriti Brežnevi „Väikest maad“ või Taassündi“. Arusaadavalt mõjutas ühiskond koolikorda väga. (Ibid.)

Eesti Vabariigi patriotism on Jaak Mikuni jõudnud eelkõige läbi perekonna, kuid ka kool on selles teatavat rolli mänginud just tänu sellele, et ta on olnud erinevate perioodide ühendaja. (Ibid.)

Reaalkool andis eluks kaasa kindlasti suure tutvusringkonna. Seda eriti nende puhul, kellel seal õppisid ka õed-vennad. Kooli tase oli kõrge ja sealt sai hea hariduse, aga lisaks harisid pedagoogid, kellest suurel osal oli tolleks ajaks tööstaaži üle 40 aasta, õpilasi ka laia silmaringi mõttes. (Ibid.)

Pärast keskkooli astus Jaak Mikk Tallinna Pedagoogilisse Instituuti, kus ta pidi sooritama kolme päeva jooksul matemaatika suulise ja kirjaliku ning füüsika kirjaliku eksami. Reaalkooli tugevust näitab see, et kõik need eksamid sooritas ta edukalt. Ametilt sai temast tööõpetuse õpetaja, aga hetkel töötab kinnisvara haldurina. (Ibid.)

4.2. Priit Mikk (Reaalkoolis 1992-2004)

Priit Mikk sattus Reaalkooli puhtalt seepärast, et tema isa oli seal õppinud. Kooli hea maine oli pereringis juba kujunenud ja seetõttu pandi sinna ka järgmise põlvkonna esindajad. (Ibid.)

Kõige rohkem meeldis tugev ühtsus ja vanade traditsioonide tähtsustamine. Lisaks see, et tihe läbikäimine ei pruukinud olla vaid enda klassikaaslastega, vaid ka teiste lendudega. Viimast põhiliselt tänu vanematele sugulastele, kes samuti Reaalkoolis olid

käinud. See aspekt aga polnud alati positiivne, sest mitmed õpetajad, kes sugulussidemetest teadlikud olid, võisid hakata erinevate põlvkondade esindajaid võrdlema ning kujundama arvamusi, mis polnud päris adekvaatsed. (Mikk, J., Mikk, P. 2009)

Priit Mikul oli kaks lemmikõpetajat. Keskkooli osas oli emakeeleõpetaja Liis Aavaste, kes oli tol ajal väga noor ja mõistis seega õpilasi üpris hästi. Põhikooli ajast on meelde jäänud matemaatikaõpetaja Õie Tümanuk. Tema väärtus on aga selgeks saanud alles pärast kooli lõppu. Veel jäi meelde inglise keele õpetaja Elvi Keinast. Läbisaamine oli õpetajatega üldjuhul hea, kuigi väiksemaid probleeme ikka tekkis. (Ibid.)

Klassikaaslastega läbisaamisel mängis suurt rolli see, et kuna selleks ajaks olid Reaalkooli gümnaasiumisse juba katsed, siis vanad seltskonnad lahutati ja tundides hakati käima koos hoopis uute nägudega. Kuuenda klassini olid koos ainult poisid ja seitsmendast pandi tüdrukutega kokku. Seega toimus kollektiivi muutus isegi mitu korda. Priit Mikul oli ainult üks inimene, kellega ta kaksteist aastat koos ühes klassis käis. (Ibid.)

Sellegipoolest oli kooliajal omavaheline läbisaamine hea ja probleeme ei tekkinud, kuigi väljaspool kooli nii tihedat suhtlemist ei olnud. Mõjutanud on see ka edasist läbikäimist, mis pole noorematel põlvvedel enam pärast kooli lõppu nii aktiivne. (Ibid.)

Õppeedukuselt oli Priit Mikk keskmine, mõne üksiku kolmega lõputunnistusel. (Ibid.)

Priit Miku esimesest klassist seitsmendani oli Reaalkooli sööklas talongsüsteem. Pärast seda läks kool remonti ja tunnid toimusid Gustav Adolfi Gümnaasiumi (GAG) majas, kus oli söögivahetundides toit juba laudadele tõstetud. Hiljem võttis sellise süsteemi kasutusele ka Reaalkool. (Ibid.)

Üks olulisemaid iseärasuse Priit Miku kooliajal oligi see, et kaheksandas klassis pidi ta käima koolis hoopis GAGi ruumides ja õhtuses vahetuses, mis algas olenevalt päevast kas kell kolm või kell neli. Koolipäev sai läbi umbes kell üheksa õhtul. GAGi õpilastega tekkis ka mitmeid konflikte, seda isegi päris tühistest asjadest. See periood polnud kellelegi täiesti rahulik. Pärast uude Reaalkooli majja tagasi minemist tulid erinevad uued nõudmised nagu vahetusjalatsid ja koolivormid. (Ibid.)

Kuigi Priit Mikk käis Reaalkoolis ainult Eesti ajal, siis on ta ikkagi isamaa patrioot. Seda viimast eelkõige tänu perekonnale ja selle suhtumisele eestlusesse. (Mikk, J., Mikk, P. 2009)

Hilisemaks eluks andis Reaalkool õpilastele just tugeva sotsiaalse poole. Tihtilugu võib kas või tööalases suhtlemises ette tulla seda, kuidas realistid üksteist sõrmuste järgi ära tunnevad ja juba see väike tähelepanek võib kaasa tuua pikema vestluse kooli teemadel. (Ibid.)

Pärast gümnaasiumi lõppu astus Priit Mikk Tallinna Pedagoogika Ülikooli, mis nimetati koheselt ümber Tallinna Ülikooliks, õppima reklaamiimagoloogiat. Lõpetas ta selle 2008. aastal ja praegu tegeleb üritusturundusega. (Ibid.)

5. Analüüs

Reaalkoolis on 20. sajandi algusest alates olnud mingil määral eestimeelsust, isegi kui seda hoidsid üleval vaid ühe käe sõrmede arv õpilasi. Teiseks kooli tähtsaks omaduseks, mis teda teiste hulgast esile tõstis, oli nõudlikkus. Juba esimestest aastakümnetest peale oli kooli nimi mitmel pool väga tuntud ning selle lõpetajad kõrgelt hinnatud.

Mitmed intervjueeritavatest on Reaalkoolis lisaks harilikule õppetööle tegelenud ka muusika või spordiga. Taoliste võimaluste ajast aega olemasolu on nende silmis kooli väärtust veelgi tõstnud.

Põlvkonna, kuhu kuulusid Helen Kaasik, Rait Roosve ja Jaak Mikk, lugudesse on tekkinud mitmeid ebakõlasid, näiteks see, mis puudutab vahetundides jalutamist. Inimestele võisid asjad aga erinevalt meelde jääda, olenevalt sellest, mida keegi tähtsustas või millega ise tegeles. Asi, mis selle aja noori aga kindlalt seob, on tugev protestivaim.

Vanemate põlvkondade puhul on märgata, et klassikaaslased hoidsid rohkem kokku. Nad suhtlesid/suhtlevad üksteisega ka pärast kooli lõppu vähemalt korra aastas. Nende jaoks oli/on tähtsad koosviibimised, kus saab suurema seltskonnaga kooliaega meelde tuletada. Kõige nooremate küsitelute seas seda täheldada ei saa. Võimalik, et põhjuseks on lihtsalt see, et noortel pole veel kombeks taoliselt meenutada, kuid vanemad põlvkonnad lävisid aktiivselt ka nende eas. Oluline erinevus on kindlasti see, et pärast seda, kui hakati kooli pääsemiseks korraldama vastuvõtukatseid, on mitmed sõpruskonnad lahutatud sunniviisiliselt. Seda mainisid ka mitmed kui ühte negatiivsust. Et aga ka kõik vanemad inimesed ei käinud Reaalkoolis terve kooliaja vältel, siis võib-olla on lihtsalt peale Eesti aja tulekut Reaalkoolisene ühtekuuluvus mingil määral vähenenud, sest nüüd võib kõigest ka avalikult rääkida ja inimeste saatus ei pruugi enam oleneda teiste usaldusväärsest.

Sarnaselt eelmisele punktile on ka isamaalisus levinud rohkem vanemate inimeste hulgas. Nooremad kiidavad selle küll väga positiivseks, kuid ei saa öelda, et nad seda kuidagi eriliselt välja näitaksid. Ilmselt oleneb see ka vanusest ja sellest, millistel perioodidel on elatud. Veel saab öelda, et patriotismi on kasvatatud rohkem kodus kui koolis. Seega võib arvata, et uurimistöös vaatluse all olevad perekonnad on Reaalkooli oma lastele valinud pigem seetõttu, et kodune mõtlemine juba on eestimeelne, mitte pole kool viimase tähtsust neile alles tutvustanud.

Koolitruudus on tugevamini juurdunud ka pigem vanemates põlvkondades, kellest mõned peavad Reaalkooli lausa kõige paremaks kooliks üldse. Usutavasti võib patriotismiks nimetada ka seda, kui realist oma kooli õpetajana tagasi pöördub või sellest kodus väga palju räägib. Ka noorematele põlvkondadele on Reaalkool väga meeldinud, kuid nad ei tõsta seda niivõrd teistest koolidest ülimuslikuks.

Kõikide intervjueeritavate vastustest jääb kõlama soe suhtumine õpetajaskonda. Reaalkooli õpetajaid läbi aegade on iseloomustanud inimlikkus ja mõistev suhtumine õpilastesse. Samal ajal pole aga kunagi aktsepteeritud rumalusi ja mõttetusi ning enamik õpetajatest on olnud ka küllalt ranged ja nõudlikud. Mitmeid on eriliselt meeldejäävaks muutnud just nende ebatavaline õpetamismetoodika.

Kuigi Reaalkool on üks tugevamaid koole, ei ole õppeedukus otseselt määrav, miks realist oma lapse ka sinna paneb. Väga nõrkade tulemustega ilmselt seda kooli küll ei lõpetata, aga sisseastumisel see enne katsete tekkimist suurt rolli ei mänginud. Pigem luges ikkagi vanematele juba koduseks saanud õhkkond ja teadmine, et Reaalkool on täis meeldivaid inimesi, mõnel juhul ka samu, kes nende enda ajalgi olid.

Kokkuvõte

Uurimistöö koostamine on andnud teadmisi nii uute inimeste kui ka Reaalkooli ajaloo kohta. Viimane on aga puudulik, sest mitmete küsitletute kooliaeg langes ühte ja samasse perioodi, kuid on ka aegu, mil ükski neist Reaalkoolis ei käinud.

Kõigile töös küsitletud inimestele meeldis Reaalkool väga, otseselt patrioodiks ennast aga kõik ei pidanud. Eesti Vabariigi patrioodiks nimetasid ennast kõik vanemate põlvkondade esindajad, enamike nooremate meelest on see lihtsalt väga teretulnud nähtus. Patriotlikkus oli aga pigem kodust kaasa antud nähtud, kui kooli poolt tekitatud. Samuti ei pruukinud mitmendat põlve Reaalkoolis käinud perekondade esindajatel olla kõrget õppeedukust.

Lisaks võis järeldada, et realistid hindavad oma kunagisi õpetajaid väga kõrgelt. Klassikaaslastega läbisaamine on parem ja tugevam vanemate põlvkondade esindajatel.

Töökäik oli kahtlemata väga huvitav. See võimaldas suhelda uute erinevates vanustes inimestega teemal, mis meid kõiki ühendab. Lihtsam oli rääkida vanemate inimestega, sest neile meeldis rohkem meenutada ja nad tõid erinevate väidete juurde huvitavaid näiteid enda kooliajast. Nooremad inimesed rääkisid üldisemalt ja faktipõhisemalt.

Töös olulisi probleeme ei tekkinud, aga kuna jutud on rangelt subjektiivsed, tuleks rohkemaid inimesi küsitleda, et saaks ka ajaloolises mõttes täielikult tõepärase pildi kokku panna.

Kasutatud materjalid

1. Kaasik, Daniel (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 121. lend). Autori intervjuu kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 17.02.2009
2. Kaasik, Helen (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 88. lend). Autori intervjuu Eino Joosti kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 04.02.2009(a)
3. Kaasik, Helen (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 88. lend). Autori intervjuu kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 04.02.2009(b)
4. Kaasik, Ragnar (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 123. lend). Autori intervjuu kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 04.02.2009
5. Korporatsioon Vironia 1900-2000 kodulehekülg. Kättesaadav <http://pages.interlog.com/~verbum/kv/ladumine/c1939.htm>, 04.03.2009
6. Mikk, Jaak, Mikk, Priit (Tallinna Reaalkooli vilistlased, 94. ja 119. lend). Autori intervjuu kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 12.02.2009
7. Petersen, F. Kunagi realist olles... – Kogumik Mehed Vabaduse Puisteelt. (1972). Uppsala: Arostryck, lk 44-48.
8. Roosve, Rait (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 91. lend). Autori intervjuu kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 30.01.2009(a)
9. Roosve, Rait (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 91. lend). Autori intervjuu ????? Rose ja Hardy Erik Roosve kooliaegadest. Helisalvestis. Tallinn: 30.01.2009(b)
10. Roosve, Rait (Tallinna Reaalkooli vilistlane, 91. lend). Autori intervjuu Art-Peeter Roosve kooliajast. Helisalvestis. Tallinn: 30.01.2009(c)

11. Tallinna Reaalkooli 1881-2001 vilistlased. (2002). Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda

12. Tallinna Reaalkooli kodulehekülg. Kättesaadav <http://www.real.edu.ee/>, 16.02.2009

Lisa 1 Struktuurintervjuu küsimused

- 1) Mis Teile Te kooliajal Reaalkooli juures kõige rohkem meeldis?
- 2) Mis Teile Te kooliajal Reaalkooli juures kõige vähem meeldis?
- 3) Mis eristas Teie meelest Reaalkooli teistest Tallinna koolidest?
- 4) Kes oli Teie lemmikõpetaja? Mis ainet ta andis? Mis põhjusel ta Teile meeldis?
- 5) Mis oli Te lemmikõppeaine ning miks?
- 6) Kas oli mõni eriti eredalt meelde jäänud õpetaja? Milles seisnes tema fenomen?
- 7) Milline õpetaja Teile nii väga ei meeldinud ja miks?
- 8) Mis oli Teie jaoks kõige raskem õppeaine?
- 9) Kuidas hindate oma õppeedukust põhikoolis/ gümnaasiumis?
- 10) Kuidas hindate oma läbisaamist õpetajatega?
- 11) Kuidas hindate oma läbisaamist klassikaaslastega?
- 12) Milline oli üldine õpetajate-õpilaste vaheline suhtlemine?
- 13) Mida mäletate vahetundidest? Mis olid põhilised tegevusalad?
- 14) Mida mäletate sööklakorraldusest?
- 15) Kas Teie kooliajal tegi kool mõne suurematsorti muudatuse enda süsteemis?
- 16) Kuidas mõjutas tolelaegne ühiskond Teie kooli ja koolisüsteemi?
- 17) Kuidas hoidis Reaalkool üleval oma patriotlikku vaimu? (Mõni kindel juhtum?)
- 18) Kas Te olete Eesti Vabariigi patrioot? (Kas selle põhjustajaks on pigem kool või vanemad?)
- 19) Mis olid suuremad traditsioonilised üritused kooliaasta jooksul? Millised olid nende ürituste traditsioonid?
- 20) Milliseid sümboleid Reaalkool Teie kooliajal kasutas? (sõrmus, müts, märk)
- 21) Mis on Teile antud sümbolitest saanud?
- 22) Mida Te mäletate enda lõpetamisest? (eksamid, aktus, lõpupidu)
- 23) Mõni juhtum Teie kooliajast, mida soovite jagada?
- 24) Teie arvates, mis eelise andis Reaalkoolis õppimine Teile eluks?
- 25) Milline oli Teie edasine haridustee ja mis alal Te töötate?

- 26) Kas Reaalkool oli Teie lastele ainus valik?
- 27) Mis on Reaalkoolis praegu sarnane Teie kooliajaga?
- 28) Mis on kõige rohkem muutunud?
- 29) Mis Teile praegu Reaalkooli juures kõige rohkem meeldib?
- 30) Mis Teile praegu Reaalkooli juures kõige vähem meeldib?
- 31) Mis Teid Reaalkooli õpetajaks tõi?
- 32) Kui kaua Te olete Reaalkoolis õpetanud?
- 33) Mis Teile Teie töökollektiivi juures meeldib?
- 34) Kui palju Teie lapsi huvitas Teie kooliaeg ja palju Te sellest neile rääkinud olete?
- 35) Kuidas olid Teie lapsed Teie meelest Reaalkooli suhtes meelestatud?
- 36) Mille üle nad kõige rohkem kurtsid?
- 37) Kuidas hindad nende Reaalkooli-aegset õppeedukust?
- 38) Kui suur osa Teie suguvõsast on Reaalkoolis käinud/ käib Reaalkoolis? (nimed ja sugulussidemed)
- 39) Mis on Teie isa kooliaastad?
- 40) Kas Teie isa rääkis palju enda kooliajast?
- 41) Kas nende jutt mõjutas mingil perioodil Teie suhtumist Reaalkooli? (ja kuidas?)
- 42) Millega nad peale keskkooli edasi tegelesid?

Lisa 2 Art-Peeter Roosve e-kiri

Tere!

Olen käinud Talinna Reaalkoolis üle ühe ja poole aasta. Ei saa salata, et siin koolis on olnud mitmeid raskeid hetki, mis on tõsiselt pinget valmistanud. Siiski seda parem on neist olnud üle saada. Selles koolis käib töö pidevalt ja eelmisest koolist tulles olen pidanud ikka võimsalt oma õppimisharjumusi muutma. Siin koolis näib, et kõigil on siht ja see tekitab kindlustunnet. Realkool on mulle tekitanud mitmeid vastakaid emotsioone, aga üldiselt olen alati imetlenud seda kooli ja sellel kindlust. Tuleb tunnustada, et siin on inimesed kahe jalaga maa peal. Õpetajate juures mulle meeldib see, et kuigi vahel võivad olla nende hindamise mõõdupuud ranged, on nad väga inimlikud ja ei õpeta nagu robotid. See muudab ka õppetöö väga efektiivseks ja isegi nauditavaks. Tegu on professionaalse ja hea iseloomuga inimestega. Realkool on kindlasti väga patriootlik kool. Ei saa öelda, et olen selline aktiivne patrioot ja seda väga välja näitan, aga toetan Eesti patriotismi alati. Olen Eestimeelne inimene ja Kodumaa armastust pooldan kindlasti. Mõned väiksed ebamugavused selle kooli juures mind ei häiri. Sellel koolil on ka rikas ajalugu ja minu suguvõsast koos minu ja mu vennaga kaasaarvatud on seal juba olnud neli põlvkonda. Hea on ka selle kooli juures ta liberaalsus ja nõ vabameelne ja kindel elusse suhtumine.

Parimate soovidega,

Art-Peeter Roosve, 8c

Lisa 3 Intervjuu Helen Kaasikuga

- 1) **Kas Reaalkool oli Teie lastele ainus valik?** Jah, sest ka isa oli Reaalkoolis käinud ja nii me teistele variantidele ei mõelnudki
- 2) **Mis on Reaalkoolis praegu sarnane Teie kooliajaga?** Õpetajad ja õpilased on endiselt toredad ja inimlikud. Veel on hea see, et isegi pärast remonti oli alles Reaalkoolile omane õhkkond
- 3) **Mis on kõige rohkem muutunud?** Muutunud on see, et reaalainete tase on ikka palju paremaks läinud kui vanasti.
- 4) **Mis Teid Reaalkooli õpetajaks tõi?** Isa läks Reaalkooli ja rääkis direktor Hain Hiieaasaga minu töökoha asjus ja nii ma selle koha saingi.
- 5) **Kui kaua Te olete Reaalkoolis õpetanud?** 30 aastat
- 6) **Kuidas hindate oma laste Reaalkooli-aegset õppeedukust?** Danielil oli väga hea. Ta lõpetas hõbemedaliga. Ka Ragnaril oli keskmiselt hea.

Lisa 4 Helisalvestis intervjuudega

